

„Secretul lui Nemesis” sau puterea satirei

Ileana Stana Ionescu:
emoția terapeutică

Comedia, gen major

Forța unui personaj de comedie este uriașă. Dar ascunde și un mare pericol. Pentru că plăcerea publicului de a se bucura, de a rîde, de a se deconecta poate împinge actorul la concesii, la ceea ce se cheamă: rabat la calitate. Lucru total de nedorit. După părerea mea, comedia trebuie să fie matematică pură. Mecanismul ei este atât de fin, angrenajul atât de perfid, încît, cea mai mică „eroare de calcul” îi poate fi fatală. Dar rolul ei, mai ales al comediei satirice, (cazul filmului nostru) este foarte important. Comedia e terapeutică. Purifică. „Face bine”. Oricine cunoaște efectul benefic al risului cu adresă, deci, al comediei cu adresă. În cazul acesta, cred că răspunderea actorului de comedie devine foarte mare. Îți trebuie mult discernămint, multă rigoare pentru ca să nu căzi niciodată într-o situație involuntar comică sau gratuit comică. Dar aici intervine și rolul mare al scenaristului, pentru că, dacă partitura este concepută corect și lucrurile facile sînt puține sau lipsesc cu desăvîșire, îți este mai greu, ca actor, s-o iei pe delături.

Ceea ce s-ar putea reproșa comediei contemporane, în general, este că nu întotdeauna reușește să „are” profund. „Plușul” ei nu merge adînc în brazdă. După părerea mea însă, aici, în *Secretul lui Nemesis* el merge! Titus Popovici și Geo Saizescu au reușit acest lucru și cu *Secretul lui Bachus*. Cum? Secretul lor... Cert este că lumea are o satisfacție nebună să-i vadă puși la punct pe nemernici, (că mai avem și nemernici, ce să facem?) care ne strică bucuria de a trăi. Pentru că și asta este funcția comediei: să desțenească terenurile cu buruieni, să le redea, horticulturii, să zicem, pentru că nu vîd de ce nu am semăna flori pe locul buruienilor.

Cale liberă

interpreți și roluri

Fericita armonizare a talentelor

Se țin, uneori, etichetele, de un actor că rîde de om sănătos. Deunazi, mai citeam, încă, vreo cîteva cuvinte uitate în pagina, despre Emil Hossu și al său „Farmec de june prim”. Fără să contest existența șarmului, îmi îngădui să-l văd venind din altă parte și anume — tocmai din inteligența cu care purtătorul lui s-a despărțit de mai multă vreme, de așa numiții „juni primi” care, la drept vorbind, erau mai degrabă niște cuceritori băieți buni. Printre multele ipostaze ale destinului actoricesc se află și aceea a interpretului care nu numai că nu are a se teme de pierderea — fatală, cu trecerea anilor — unor atu-uri, ci trebuie să și le umbrească, cu bună știință. Cîndoaera, seninătatea de pe chipul adolescentin al lui Emil Hossu, cel de acum cîțiva ani, trimiteau cîteva semne de întrebare către momentul de răscurie al despărțirii de o anumită vîrstă. Legile filmului sînt aspre, duritatea maturității nu este foto-

Pentru asta, firește, trebuie talent. Talentul scenaristului, al regizorului, al actorilor. Talentul, el dă forța, puterea de penetrație a comediei. Efectul benefic asupra vieții noastre. Deși socotită — paradoxal! — gen minor, comedia este o mare forță. Cum poate să modifice, cum poate să schimbe ea optica asupra vieții (atunci cînd e bine făcută, firește), nici un alt gen major nu o poate face. O comedie bună te face să rîzi, dar te pune și pe gînduri. Exagerînd liniile, ca în caricatură, esențializînd, adică, din trei trăsături de pene! o idee. În film, cele trei linii din caricatură ar fi scenariul, regia, distribuția. Le ai, ai realizat o comedie bună, în sensul eficienței. Nu te ai...

Personajul meu din *Secretul lui Nemesis* mi-a plăcut foarte mult. Este abjecția personificată. Fantaroană. Mincinoasă, lingușitoare — pînă la o adică, pentru că, la o adică, orlată întoarce macazul — într-un cuvînt: oribilă. Mi-a făcut o plăcere nebună s-o „demonlez”. N-aș putea spune că am înlînit un asemenea personaj „exact la fel” în viață. Am înlînit însă ceva foarte pe aproape... Era o ființă care nu se simțea bine, nu era sănătoasă, dacă nu-ți făcea un rău. Măcar unul mic, dacă nu putea unul mare. „Idealul” ei fiind, firește, răul mare. Cînd reușea, cînd te vedea la pămînt și cu ochii în lacrimi, jubila. Atunci era fericită, devenea chiar bună. Era chiar în stare să te consoleze, să-ți oblojească rănile pe care tot ea ți le făcuse. Avea nevoie de o „vicimă” pe care s-o poată consola după aceea. Fantastic, nu? Ei, asta este Olga Limbășanu din *Secretul lui Nemesis*. Sigur că m-a atras! Sigur că mi-a plăcut „s-o omor”. Pentru că e anormală. Iar anormalul trebuie eradicat. Dacă ar fi să formulez, exact, care

este rostul major al comediei, aș spune că este... ca un ceai de mușețel. Pare caraghios pentru cine nu știe că ceaiul de mușețel este cel mai formidabil detergent pentru organismul uman. Comedia mi se pare detergentul ideal pentru organismul social. Curățal Purifică! Se mai poate spune, în condițiile astea, că avem de-a face cu un gen minor? Nu cred!...

Ileana Stana IONESCU

Adeziunea publicului

In general, actorul „teoretizează” intim actul de creație care este în fond, interpretarea unui rol. De aceea pot apărea stîngăcii generate de timiditate, în momentul discuției despre „ce sau cum” au interpretat ceea ce foarte multă lume a văzut. Sperația actorului este că publicul i-a depășit clar gîndurile, subtextele care i-au declanșat acțiunile într-un anume mod și nu altfel.

Comedia cinematografică, gen deosebit de dificil, pretinde actorului o precizie aproape matematică în gradarea stărilor, efectelor și dinamicii interne a personajelor. De aceea acest gen, cred eu, nu se poate crea decît într-o echipă de prieteni care să se cunoască foarte bine, care să se sprijine, cu generozitate, care să se întîlinească la lucru cu bucuria revederii, pentru a crea acea stare de

„joacă” specială, fără de care nu se poate naște comical. În viață nu spui glume cînd ești trist, în filme e foarte greu, dacă nu chiar imposibil, să faci un om să rîdă dacă nu ești tu bine dispus. Nu-i așa?

Secretul lui Nemesis, cred eu, a avut foarte atent pregătît climatul despre care vorbeam. Titus Popovici, acest mare cunoscător al cinematografului, își „scrie” personajele principale după ce-și cunoaște foarte bine inter-preții. Geo Saizescu, acest perseverent maestru al comediei, lucrează cam cu aceeași echipă de actori, pe care îi lubeste și îi conduce cu tact și profesionalism în „decuparea” gagului.

Iar cînd interpreții sînt Dinică-Nemese, sau Ștefan Mihăilescu Brăila-Bachus nu se pot naște decît personaje antologice pentru comedia cinematografică românească. Puterea satirei, manifestată prin risul sănătos prin care este atacat răul de orice natură, este astfel, pusă la dispoziția publicului prin intermediul unor creații de excepție, iar cînd în jurul acestor doi mari interpreți trăiesc și dialoghează Carmen Galin, Stela Popescu, Ileana Stana-Ionescu, Sebastian Papaiani, Jean Constantin, Dumitru Rucăreanu sau Horațiu Mălae — comicalul este filtrat cu știință și profesionalism și rezultatul poartă un nume simplu, dar foarte prețios: adeziunea publicului. Adică, și mai simplu: succes.

Emil HOSSU

Scăpărător de la A la Z

De abia ne despărțisem de imaginea aroganței ancilare a lui Matei „diplomatul” pe care „il trage corentul” în „Figuranți”, de abia ne despărțisem, deci, de un Gheorghe Dinică scăpărător de la primul pînă la ultimul cadru și iată-l conectat — aș spune — la aceeași teribilă dispoziție de joc, în *Secretul lui Nemesis*. În filmul Malvinei Urșianu și colora cameleon personaj pe care îl aducea cu el din *Pe malul stîng...*; în comedia lui Geo Saizescu și Titus Popovici face din „N.M. Siseanu” un om cu o mie de fețe, fără să disloce prea mult liniile esențiale ale măștii sale. Există actori care, cel puțin din cînd în cînd, te ajută să deslegi puțin din misterul unui har și alții care, parcă te îndeamnă, prin întreaga lor prezență, să renunți a da de capătul unei taine fără nume. Mi se pare că Gheorghe Dinică aparține acestora din urmă. În preajma sa, prea insistentele iscoade ale gîndului critic fac cale întoarsă, „pagubă” ce se întoarce, pînă la urmă, spre binele nostru, întrucît ramine întreagă, bucuria spectacolului. În cazul lui Nemesis — a spectacolelor: căci unul este circotașul administrator de bloc ce savurează deruta victimelor prinse în plasa manilor sale „demascatoare” și altul este escrocul de an-

Cînd hazul țîșnește din întîlnirea normalului cu ridicolul
(Rodica Popescu-Bitănescu, Gheorghe Dinică și Carmen Galin)

genică prin ea însăși. Probabil că acest adevar i-a știut, mai bine decît noi, chiar Hossu, care și-a sfidat discret dar tenace, tiparul hăzizat. Pentru cine i-a urmărit evoluția, partitura lui Truică din *Cale liberă* nu este o surpriză, ci o încununare. O elegantă bunăcuvința a prezenței, o ironie plăcut complice nu sînt cuceririle de ultimă oră ale interpretului, dar rolul de acum i-a permis să le desfășoare pe o suprafață mai mare, să le nuanțeze și, mai ales, să adauge, la toate acestea, un dramatism din cea mai curată substanță. Cînd, în secvența dezamorsării bombeii, eroul se urcă în cabină, în locul unui tînăr — „are cu douăzeci de ani mai puțin decît mine”, spune — și încremenește, pur și simplu, cu mîna pe volan, într-un cadru de o intensă emoție actorului triumfă asupra celor aproape douăzeci de ani pe care i-a lăsat în urmă.

Partenera sa, Enikő Szilagy-Dumitrescu nu a avut atîta răbdare. Nu a luat-o încetul cu încetul. A hotărît să curme cu o anumită imagine cea a frumuseții eclatante, și a făcut tot ce i-a stat cu putința: o coafură neavanta-joasă s-ar zice, vestimente mai mult de protecție și, îndeosebi, un teribil avînt în bătaia celor mai nefavorabile unghiuri ale aparatului de filmat. Cîndva, pe la 26 de ani, și Sophia Loren, cea din *Cioclăra*, s-a străduit să-și întunece spectacolul propriei frumuseți, pentru a ne lăsa să descoperim, mai mult decît ori-cînd acțița. Nu sînt sigură că o Enikő Szilagy-Dumitrescu așa cum o știam noi, neocrită de modestia și cenușii în care s-a drapat, ne-ar fi transmis mai puțin umanitatea personajului său căldura și, în ultimă instanță, fragilitatea eroinei. Oricum, momentul demonstrației a fost bine ales; în cuplu cu Emil Hossu, vedeta întîrește o adevărată, greu de tăgăduit conspirație a talentelor.

Magda MIHĂILESCU

personajul secundar

Secvența dezamorsării

Mai posaci sau mai grațioși străbaterm diurn bulevardele bucureștene, comentînd utilitar sau edilitar, înaintarea metroului. Sub pașii noștri, se scrie, în priză directă „filmul” bătăliei pentru fiecare sută de metri. La granița dintre realitatea plină de tensiune dramatică a operei de construcție și construcția unor filme-document despre faptele reale,

există un triaj plin de semafoare și macazuri...

O mină veche, un monstru de război rătăcit în măruntaiele urbei, somnolează încă periculos. Înaintarea șantierului barată. Semn și metalară. Un om a amorsat-o cu patru decenii în urmă, un alt om este chemat s-o dezamorseze azi. Ce va fi simțit primul, ce gînduri și emoții îi încearcă pe contemporanul nostru?

Grdată corect, secvența dezamorsării minei marchează, probabil, momentul cel mai susținut al filmului realizat de Nicu Stan și Romulus Lal. Erou în timp de pace, „specialistul este interpretat de actorul Dorel Vișan cu simplitate și căldură. Chipul calm, vîdînd, în neclintirea lui emoțională, o profundă stăpînire de sine. Demersul hotărît, desenat cu precizie de mișcarea exactă a miinilor care apucă, cu siguranță, și lopata, și foarfecea cu zimți, și penseta. Fineața fiecărui gest geo-

Emil Hossu și Enikő Szilagy-Dumitrescu:
doi învingători în lupta cu „etichetele”

